

מוסדי דעת ונתיבי תורה מהיכל רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

• ישיבת פוניבז' •

סוכות תשפ"ו

• בס"ד • שנה ג' • גיליון קי"ז •

הלימודים לדורות מחג הסוכות

הבעיה בחסרון השלמות, מי שנמצא בדרגה של שלמי הדעת באמת מבין שהמטרה היחידה בעולם היא רק שלמות.

אם מביאים לילד קטן ממתק קצת שבור הוא לא רוצה את זה, הוא מרגיש שזה לא שלם, ואפילו שזה אותו טעם כמו הממתק השלם, אבל הוא מרגיש את החסרון. ובחיים שלנו האדם מוותר לעצמו על השלמות, הוא מרגיש בשכלו שזה לא נפק"מ גם אם זה קצת פגום.

סוכות זה בתחילת השנה, להתחיל את השנה עם שלמות, בונים את השנה עם השלמות. סוכות זה הזמן שבו אנחנו למדים את ענין השלמות, לשאוף רק לזה.

"הדר" בתורה

בסוכות יש גם את ענין ההדר, אין גבול להדר, "זה קלי ואנוהו", משקיעים בזה, וצריכים אנו ללמוד מזה להשקיע שהטוב יהיה יותר טוב, יותר התמדה, יותר שקיעות, יותר שאיפות. בתורה העיקר הוא העמל, ואין גבול לעמל.

למדנו בישיבה באלול מסכת בבא קמא, ולמדו את הסוגיא של קרן כעין שגנב, והגמרא דנה שם בארוכה באיזה מקרה רב התכוון, ביוקרא וזולא, שמינה והכחישה. והרי רב קיצר בלשונו, ולא פירט בדיוק מה הוא התכוון, אם בהזל או הוקר, רב היה יכול להוסיף עוד מילה אחת, ולא היו צריכים לדון בדבריו מה כוונתו. והביאור בזה הוא שרב בכוונה לא האריך, הוא רצה שנבין לבד, ככה לומדים, זה הדרך ללמוד תורה, לעמול בתורה, וגם אחרי שהגמרא מסבירה, מצינו הרבה מחלוקות רש"י ותוס' מה כוונת הגמרא, אין גבול לעמל התורה, וככה מגיעים לשלמות.

הדירת ארעי פוטר את הבעיות של הקבע

בסוכות גרים בדירת ארעי, ומזה אנו למדים שגם בדירת ארעי אפשר לחיות טוב, עשירים חושבים שאי אפשר לחיות בלי עולם הזה, וסוכות מזכיר להם שהכל כאן הוא רק דירת ארעי, עניים חושבים שאין להם כלום, ובסוכות מזכירים להם שהכל זה ארעי וגם מי שחסר לו כאן משהו זה רק בארעי. הדירת ארעי של סוכות פוטר את הבעיות של הקבע, והחכמה היא לגור בדירת ארעי בצורה של קבע, כמו שבסוכות כתוב "כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי" (סוכה פ"ב, מ"ט), לגור בארעי ולשאוף לשלמות.

עם ישראל במדבר היו שקועים רק בתורה

בסוכות אנחנו גרים בסוכה זכר לענני כבוד, והרי במדבר היו עוד הרבה ניסים, היה באר, מן, ולא קבעו לזה איזה חג מיוחד. והביאור בזה הוא שכשעם ישראל יצאו ממצרים הם היו בענני כבוד, ובעגל העננים הסתלקו וחזרו אחרי יום כיפור (יעו' באריכות בפ' הגר"א לשיר השירים פ"א פ"ד, ובספר הכתב והקבלה ויקרא כ"ג מ"ג). וכשמשנה רבינו ירד מההר עם הלוחות שניות, אם לא היה במדבר את הענני כבוד, עם ישראל לא היו יכולים ללמוד את התורה, אולי הם היו שורדים, היה להם מים ואוכל, אבל לא היה להם מנוחת הנפש.

ועם ישראל חיו במדבר ארבעים שנה במנוחת הנפש, היה להם ענני כבוד, אוכל, מים, לא היה להם שום טרדה והפרעה, ויכלו ללמוד רק תורה. ומבואר ברמב"ם (בהקדמה לפי המשניות) "וענין למודו לישראל היה כפי שאומר (עירובין נד:) היה משה נכנס באהלו ונכנס אליו בתחלה אהרן, ומשה היה אומר לו המצוה הנתונה לו פעם אחת ולימדהו פירושה, ויסתלק אהרן ויחזור לימין משה רבינו וכו'. ואחרי כן היו כל העם הולכים ללמד איש לאחיו מה ששמעו מפי משה, וכותבים המצוה ההיא במגילות. וישוטו השרים על כל ישראל ללמוד ולהגות עד שידעו בגרסא המצוה ההיא וירגילו לקרותה.

"נעשה סוכה... להיות מחסה מעונש הגלות"

החתם סופר (דרשה ליום א' דסוכות תקנ"ה) מביא שמבואר במדרש טעם למצות סוכה, דלמא נתחייבנו גלות ביום כיפור, וביציאתנו מהבית לסוכה יחשב כאילו גלינו ממקום מושבנו. והקשה החתם סופר דהרי בקרא נתפרש דהטעם הוא למען ידעו דורותיכם.

ומבאר שעם ישראל היו ארבעים שנה במדבר, ואמנם הם היו בתוך ענני הכבוד, אבל כל אחד נצרך גם לבית משלו, בית מעץ, ואם הם היו באותו מקום ארבעים שנה, כל אחד היה בונה בית לעצמו, אבל כיון שהם נסעו במסעות, כל פעם הם בנו רק סוכה - דירת ארעי, וגם בתוך הענני כבוד הם היו בגלות, "גם כל ימי חייהם לא זכו לקבוע להם דירת קבע כ"א נסעו מסוכה לסוכה וכו', ה"נ נחשב להם ישיבתם בסוכה במדבר לגלות, וע"כ לזכר זאת הוקבע לדורות בכל שנה וכו', ה"נ נעשה סוכה בכל שנה להיות מחסה מעונש גלות", וענין הגלות הוא חלק מענין מצוות קיום סוכה המונח ב"למען ידעו דורותיכם".

בא וראה כמה גדולה מצוות סוכה, כל דרגות קיום המצוות נמצאות בסוכה, שכינה, גלות, ובכזו צורה אנחנו מתחילים את השנה, עם הסוכה וההשפעות הנלוות אליה.

חביבות המצוות

בסוכות יש את חביבות המצוות, שמחת המצוה, טרחת הגוף. מרנא החזו"א (אמונה וביטחון, ד') כותב בתוך דבריו על ענין שבירת המידות, שאסור לאדם להביא את עצמו לידי ניסיון, וכדי שישבור את המידות "רבותנו ערכו לנו ארבעה שלחנות וסדרו לפנינו ההלכות לסעיפיהם, לבקרים יעמידו את שומר שלחנות אלה ומקיים המצוה לפרטיה ודקדוקיה, לפני נסיונות כבירים, ואחרי רב עמלו למצוא תפלין כהלכתן, אתרוג כהלכתו, ציצית כהלכתן, יחודש אצלו ספק חדש אשר לא הרגיש בו מראש וכל עמלו לריק וצריך להלחם במדותיו לפעמים במדת העצלות כאשר כבר הוא עיף למעלה מן המדה, ופעמים הדבר מקושר בבזיון מבני אדם ופעמים בהפסד ממון, ופעמים אנשי ביתו יקניטוהו". אדם השקיע את כל כוחותיו, מרצו וממונו, וכשחזר לביתו רואה שיש איזה נקודה שחורה קטנה באתרוג שהוא לא שם לב, והולך לקנות אתרוג חדש. התורה נותנת לנו מצוות שגם בלי דקדוק במצוה יש טרחה, זה המצוה בעצמה.

הלימוד מחג הסוכות "שלמות"

דבר נוסף שאפשר ללמוד מחג הסוכות זה את ענין השלמות, לפעמים נדמה לאדם שהוא לא צריך להגיע לשלמות, וגם אם הוא פחות או יותר בסדר ויש לו קצת חסרונות זה גם בסדר. אבל סוכות זה חג השלמות, יכול להיות אתרוג יפה מאוד, אבל אם הוא קצת חסר, הרי הוא כמאן דליתא, הוא פסול, זה מצוה של שלמות, וכשחסר משהו בשלמות זה כבר לא שלמות. אנחנו צריכים לשאוף לשלמות, זה צריך להיות השאיפה כל הזמן.

בסוכות אוגדים את הארבעת המינים שיהיו יחד, ואנחנו צריכים ללמוד מכך לרצות להגיע לשלמות. האדם צריך לשאוף להגיע לשלמות בעולם הזה, העולם נועד לתכלית השלמות, והעבודה היא להגיע לשלמות בכל התורה ובכל הדברים. המסילת ישרים (פרק ד') כותב שיש ג' דרגות באדם "לשלמי הדעת, ולפחותים מהם, ולכלל ההמון", וצריך לדבר עם כל אחד מהם בצורה שמבין. "לשלמי הדעת, תהיה להם ההערה במה שיתברר להם כי רק השלימות הוא הדבר הראוי שיחמד מהם ולא זולת זה, ושאיין רע גדול מחסרון השלמות וההרחקה ממנו", אבל רק מי שנמצא בשלמות מבין את

שיבואו מכאן ואילך, וזהו ראשון לחשבון עונות ולא קאמר לעונות אלא **לחשבון עונות שמחשבין עונותיו של זה שלא כעונות של זה, כל חד לפום עובדיה**".

כל אחד קובע לעצמו את העונש של העבירה, הכל תלוי כמה הוא רוצה את העבירה, מה היה קורה אם הוא היה צריך לשלם על העבירה הזאת כסף, אם הוא היה עובר אותה או לא. וסוכות זה חג שיש בו הרבה הוצאות ממוניות, האתרוג עולה הרבה כסף, כל המצוות עולות הרבה כסף, וזה גורם שהעבירות יתקטנו, המצוות הם היקרות, והעבירות זולות.

ביום כיפור אומרים בווידי "על חטא... בריצת רגליים להרע", והווידי הוא לא רק על מה שהלכנו לעשות עבירות, הווידי הוא על מה שלמצוות לא רצנו, רצנו לעבירות, זה הטענה. ולכן בסוכות נתנו לנו מן שמיא מצוות יקרות, בכדי שנוכל להראות לקב"ה שאנחנו מוכנים לעשות הכל בשביל המצוות.

כמה שהאדם יחשיב את המצווה יקבל עליה יותר שכר

הזכרתי כמה פעמים שהנה בועז בירך את רות "ישלם ד' פעלך ותהי משכורתך שלמה מאת ד' אלוקי ישראל", והיא זכתה להיות אמא של מלכות, ולראות את שלמה המלך מולך בחייה, וזכתה שמשחי יצא מחלציה, מכח מה הזכות הזו?

מהו הפירוש "משכורתך שלמה"? וכי יש שכר משמים שאינו שכר שלם? והרי הקב"ה אינו מקפח שכר כל בריאה, ואחד מעיקרי האמונה הוא "שהבורא יתברך שמו גומל טוב לשומרי מצותיו", ויש שכר ועונש בזה ובבא, ומיישב בזה החת"ס: "וי"ל עפ"י מאמר מ"ו הגאון החסיד בעל הפלאה ה' ישמרהו ויחי", כי לשון ע"מ לקבל פרס יצדק כר, דהנה כל חפצים לא ישוו בשכר מצוה א', אלא שלפעמים אדם קובע לו שכרו עד"מ הרגיל במצוה ופ"א מניחה מלעשות מפני הפסד ממון מה, הנה גילה דעתו שלא עלתה שו" המצוה בעיניו אלא בכך וכך ולא יותר שאילו לא הי' מניחה מפני הפסד הסך ההוא, הרי קבע לו שכר כל אותן שכבר עשה בשכר הסך ההוא וה"ז פרס לשון חלק ומחצה, ממה שהי' ראוי לו כי אלו לא סיכל לקבוע לו שכרו הי' כל חפצי העה"ז אינם כדאי נגד שכר א' ממצותיו גם כי בכלום - עכ"ד מורי הגאון נ"י ודפח"ח. - והנה רות שהניחה מולדתה ובית אבותיה והלכה אל עם אשר לא ידעה היא ואבותי' ונפלו עליהם בעניותה והיא היתה בת מלך הרי בטוחי' אנו שלא תעזוב שום מצוה עבור שום דבר מהע"ז ולא תקבל שכרה בפרס ע"כ אמר ותהי משכורתך שלימה דייקא ולא בפרס". עכ"ל החת"ס (דרשות ח"ב עמ' 600).

אנחנו קובעים לעצמנו את המחיר לכל מצוה, כמה שווה אצלנו אמן יהא שמיא רבא, וברגע שוויתרנו פעם אחת על איש"ר בגלל איזה טרחה קטנה - הראנו שהאיש"ר שווה פחות מאותה טרחה, וקבענו מחיר למצוה הזאת. וזה מה שבועז בירך את רות, היא היתה בת מלך, הגיעה ממלכות, והלכה להיות יהודיה ענייה, והיא תזכה ל"משכורתך שלמה", למחיר המלא של המצוות.

סוכות הוא הדוגמא איך יהודי צריך להיראות

חג הסוכות זה הזמן שבו אנחנו קובעים את המחיר של המצוות, כמה שנשלם עכשיו יותר - שכר המצוה יהיה גדול יותר. והאמת היא שלפני המצוה גם אם אנחנו לא מספיק יודעים להחשיב אותה, אבל אחרי המצוה - אף אחד לא מוכן למכור את המצוה שלו, אין מי שימכור שעה אחת של לימוד, בעד כל הון שבעולם, ועל זה כתוב (תהלים ס"ב, י"ג) "לך ד' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו", הקב"ה משלם את השכר על המצוה לאחר המעשה, כמו שהאדם מחשיב את המצוה לאחר מעשה.

בסוכות יש לנו דוגמא איך יהודי צריך להיראות, לחיות עם המצוות, לטרוח ולהתאמץ ולהוציא ממון, מחפשים את האתרוג הכי נקי ויפה, ובצורה כזאת אפשר להתחיל את השנה ולגדול.

נברך שיהיה לכולם חג כשר ושמח, ונזכה לרוב שפע ולקבל את כל השפעות חג הסוכות.

(מעמד הקבלת פני רבו ברגל' במעונו של רבינו מרן שליט"א)

חול המועד סוכות תשפ"ה)

ואח"כ ילמדום פירושי המצוה ההיא הנתונה מאת השם", משה רבנו לימד תורה את אהרן, נדב ואביהו, הזקנים, וכל ישראל, ואחר כך משה רבנו הלך ואהרן לימד את התורה, ואחרי אהרן לימדו נדב ואביהו, ואחר כך הזקנים, ולאחמ"כ הלכו כל השרים בין כלל ישראל ולימדו את התורה, וזה היה התפקיד של שרי העשרות, כל שר היה לו תפקיד לדאוג שכולם ידעו את התורה. זה מה שעם ישראל עשו במדבר ארבעים שנה - עסקו בתורה, אין לך דבר גדול מזה. והדבר הזה השפיע על כל החיים.

"שהיו שכניו של משה שהיה עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה"

כשהמליכו את דוד המלך הגיעו לשם כל ראשי כלל ישראל, ואיתא בדברי הימים (א', י"ב, ל"ג) "ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ראשיהם מאתים וכל אחיהם על פיהם", וכל אחד מהם היה ראש סנהדרין, וליששכר היה מאתים ראשי סנהדראות, הרבה מאוד. ומפרש רש"י (במדבר ג', ל"ח) שזכותם לכך היה "משה ואהרן ובניו - וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו יששכר וזבולון טוב לצדיק טוב לשכנו לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה שנא' וכו' ומבני יששכר יודעי בינה וגו' מאתים ראשי סנהדראות", כיון שלמזרח המשכן חנו שבט יששכר, ליד שבט לוי, והם ראו שם את משה, אהרן ובניו, וכיוון שחנו שם - טוב לצדיק טוב לשכנו וזכו להיות גדולים בתורה.

ובוודאי שכל אחד מבין שיש השפעה עצומה להיות שכן של משה רבנו, הם ראו את משה כל הזמן, בהליכתו וביציאתו מן המשכן, ואת כל מעשה אהרן ובניו, וההשפעה של זה היתה כל כך גדולה עד כדי כך שגם ארבע מאות שנה לאחר מכן היה להם מאתים ראשי סנהדראות, וכל זה בזכות שהיו שכנים של משה רבנו, והתורה הקדושה קיבלה אצלם מעמד אחר לגמרי, ולכן בניהם יצאו כאלו תלמידי חכמים גדולים.

במדבר עם ישראל למדו תורה בלי שום טרדות, הם היו עם משה רבינו, יכלו לראות אותו כל היום. ובענן הם היו יחד עם השכינה, מי שנטמא היה צריך לצאת מחוץ לענן, הם היו ארבעים שנה תחת כנפי השכינה, ארבעים שנה, הם היו כל הזמן בתוך בית המקדש, השכינה היתה איתם ממש.

"ובזמן שאין עושין רצונו של מקום היתה הבאר מאחרת"

ובאמת איתא בתנא דבי אליהו (רבה, י"ב) שלא תמיד בארה של מרים היתה מספקת להם מים, "ובזמן שאין עושין רצונו של מקום היתה הבאר מאחרת כשעה כשתים כשלוש כארבע כחמש עד שהיו יוצאים נערים קטנים ותלמידי חכמים ואומרים עלי באר בזכותו של אברהם יצחק ויעקב עלי באר בזכות משה ואהרן ומרים ואח"כ היתה הבאר נובעת והולכת וכו'", כך היה כסדר, כל יום כשעם ישראל לא עשו רצונו של מקום הבאר לא היתה מוציאה מים, עד שהיו מתאספים נערים קטנים ותלמידי חכמים ומבקשים שהבאר תעלה בזכות האבות. היו פעמים שעם ישראל היו צריכים משהו יותר גדול, התעוררות בדרגה אחרת.

זה היסוד של מצוות הסוכה, השארת השכינה, זה הצורה שאנחנו צריכים להתייחס לסוכה, בעוני הכבוד מי שלא היה ראוי - הענן היה פולט אותו.

האדם קובע לעצמו את העונש של העבירה

איתא במדרש תנחומא (אמור ל') "ולקחתם לכם ביום הראשון וכו'. ביום הראשון, וכי ראשון הוא, והלא יום חמשה עשר הוא, אלא מאי ראשון, ראשון לחשבון עונות", ומבאר בחת"ס (דרשה לסוכות תקנ"ה) "בקניית ד' מינים לפזר עליהם הון. ואולי לזה אמרו במדרש ראשון לחשבון עונות כאשר בנסיון הזה יובחן חשבון עונותיו של כל אחד, כי ידוע שאין החשבון שוה שיש שני בני אדם עוברים עבירה אחת ולכל א' נשתנה דינו משל חבירו, ע"ד משל אדם המפזר מהונו למצות ד', אם יארע לו תקלה ונכשל בעבירה שיש בה פיזור הון אין לו כ"כ עון אשר חטא כמו מי שמקץ בעבודת ד' ומפזר לעבור על מצות ד'. לכן אחר יה"כ שנתלבנו כל עונותינו ומכאן ולהלאה חושבנא לדכיותא, הביאנו ד' בכור מבחן ע"י י"ט הקדוש הזה לידע מזה חשבון העונות

בחייב הנענועים וההלל ביו"ט ראשון ובשאר ימים

הימים הקשחה הגמ' מדוע אומרים הלל נולא תירצה משום הד' מינים ותירצה משום שחלוקין בקרבנותיהן, בזה סיבת ההלל היא משום הקרבנות, אלא דהלל כזה טעון לולב.

ויתכן לפי"ז דגם דיני ההדר שבלולב גם הם מדיני ההלל, ויתכן עוד דגם הטעם דהירושלמי לפסול יבש מדין לא המתים יהללו קה, אף הוא מדיני ההלל, והיינו דכיון שההלל טעון לולב באמירתו, א"כ בלולב יבש א"א להלל בו קה ולומר הלל באופן כזה.

ונראה דהנה יוצאים יד"ח ארבעת המינים גם בנטלן בזה אחר זה, ולכא' הגדר בזה הוא דבעינן שיהא ראוי לנטילת ד' רק שאי"צ ליטול את כל הד' בבת אחת.

ונפק"מ בזה לדין נענועים, בגוונא דאין לו אלא רק מין אחד לנענע עליו (כשכבר יצא ידי חובתו בכל המינים, וכעת באמירת ההלל יש לו רק מין אחד), האם מקיים מצות נענועים בנטילת אחד לבדו, או דכיון דאינו ראוי כלל לנטילת ד' אין ענין בנטילת מין א' לבד.

ומדברי הרמב"ם מבואר דמצות הנענועים היא רק כשנטל כל הד' מינים, ומבואר דהדין לכתחילה של קיום המצוה בשלימות עם נענועים הוא רק בנטילת כל הד' מינים, ומשום דבעינן שתהא המצוה ראויה לשלימות, וזו ה"מצוה כהלכתה".

ומעתה נראה דבאמת ב' הגדרים איתנהו. ואם לולב טעון הלל בזה לא יהא הטעם לפסול יבש מדין לא המתים יהללו קה, כיון דאי"ז מדיני הלולב אלא מדיני ההלל, ובזה טעם אמירת ההלל הוא משום דישאל נטילין לולביהן וזהו המחייב את ההלל בשעת הנטילה, וגדר חיוב זה הוא רק ביום הראשון דאז המצוה היא מצות לולב, שמכחה יש ג"כ חיוב הלל. אולם בשאר הימים גדר החיוב הוא חיוב הלל, ומדין שחלוקין הימים בקרבנותיהם, אלא דהלל כזה טעון נטילת ד' מינים באמירתו והוא מדיני ההלל, ובזה פסול יבש מדין לא המתים יהללו קה.

ומבואר ג"כ שי' הראב"ד דבשאר הימים אין פסול יבש, ומשום דבאמת אי"ז פסול הדר, אלא רק מדין לא המתים יהללו קה, ורק לדברי הירושלמי.

ועפ"י נראה דגם גדר דין 'לכם' דבשאר הימים א"צ לכם, דבשלמא אם החיוב בשאר הימים הוא דרבנן י"ל דרבנן לא חייבו לכם, אמנם להשימות דגם בשאר הימים החיוב דאורייתא, י"ל דגדר החיוב הוא ליתן משלו נוכח קרבנות ולכך בעינן שיהיה שלו, אולם כ"ז היכא דהחיוב הוא חיוב של הלולב ובזה צריך שהלולב יהיה שלו ויתנו משלו, ולכך ביו"ט ראשון שחיוב ההלל הוא מדין הלולב בעינן לכם, אמנם בשאר הימים דגדר החיוב הוא שההלל מחייב לולב, בזה א"צ שהלולב יינתן משלו, ועיקר החיוב הוא ההלל.

שיעור לולב ד' טפחים כדי שיהא ראוי לנענע בו, (סוכה לב, ונפסק ברמב"ם פ"ז מלולב ה"ח ובשו"ע תר"נ ס"א).

והנה פסק הרמב"ם (שם ה"ט) "משיגביה ארבעה מינין אלו בין שהגביהן כאחת בין בזה אחר זה בין בימין בין בשמאל יצא וכו', ומצוה כהלכתה שיוגביה אנודה של שלשה מינין בימין ואתרוג בשמאל ויוליך ויביא ויעלה ויוריד וינענע הלולב שלשה פעמים בכל רוח ורוח", ומבואר דמעיקר הדין יוצא י"ח בהגבהת כל מין לחוד, אך המצוה לכתחילה לנענע כולם יחד.

ויל"ע בגוונא דנטל כל אחד מהמינים לחוד, האם גם בזה יש מצוות נענועים. ויש לדון עוד דהנה עיקר מצוות הנענועים היא באמירת ההלל, האם מי שיש בידו רק מין אחד מהד' מינים יטול אותו בהלל, או דלא מתקיים ע"י מין אחד לחוד מצוות נענועים.

עוד יל"ע דכיון דמעיקר הדין המגביה לולב בלא לנענעו ג"כ יצא יד"ח, א"כ מדוע שיעור לולב הוא בכדי שיהא ראוי לנענע בו, ולעיכובא, והרי הנענועים עצמם אינם לעיכובא.

ושורש דין הלל בקיום מצות ד' מינים מתבאר בגמ' (פסחים צה:) "זה וזה טעונין הלל בעשייתן כו'. מאי טעמא וכו' ואיבעית אימא אפשר ישראל שוחטין את פסחיהן ונטילין את לולביהן, ואין אומרים הלל", הרי לנו דנטילת הד' מינים הם סיבת חיוב ההלל. ואולם מצינו דבסוכות אומרים הלל שלם בכל יום ובפסח אומרים רק חצי הלל, והטעם מבואר בגמ' (ערכין י.) "מאי שנא בחג דאמרי' כל יומא ומאי שנא בפסח דלא אמרינן כל יומא דחג חלוקין בקרבנותיהן דפסח אין חלוקין בקרבנותיהן", והרי לן דטעם ההלל בסוכות אינו משום נטילת הד' מינים אלא משום דימי הסוכות חלוקין בקרבנותיהם.

והנה לולב היבש פסול משום דאינו הדר, ואולם בירושלמי (סוכה פ"ג ה"א) "רבי אבין בשם רבי יודה בר פזי. היבש פסול על שם לא המתים יהללו קה", ונחלקו הראשונים בפסול יבש האם הוא בכל הימים, ושי' הראב"ד דפסול יבש הוא רק ביום הראשון.

ונראה דזה תלוי בהא דיש לחקור האם לולב טעון הלל בנטילתו, או דההלל טעון לולב באמירתו, דהרי המקור לדין נענועים בהלל הוא מהפסוק "אז ירננו עצי היער", כמש"כ תוס' (סוכה לו: ד"ה בהודו) "והיינו ירננו שמנענעים את הלולב ומשבחין בהודו ובאנא ה' הושיעה נא", ואם כן כשרוצים לומר את ההלל צריך לאומרו יחד עם ד' מינים וכך מרננים.

ולכא' י"ל דבזה חלוק יו"ט ראשון משאר ימים, דביו"ט ראשון סיבת ההלל היא הד' מינים וכפי המבואר בגמ' בפסחים דאפשר ישראל נטילין לולביהם ואין אומרים הלל, ונמצא דביו"ט ראשון הד' מינים טעון הלל, אמנם בשאר

כפת תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל ושמחתם לפני ד' אלוֹקֵיכֶם שבעת ימים, והרי לנו להדיא דמצות "ושמחתם לפני ד'" מישך שייכא למצות "ולקחתם לכם", והיינו דבשעת הלִקְחָה תהיה גם שמחה, והוא כמש"כ הרמב"ן דעיקר חיוב השירה וההלל הוא בשעת השמחה שבנטילת הלולב.

ובספר החינוך (מצוה שכ"ד) "וטעם שאינו נוהג במדינה אלא יום אחד, לפי שידוע, כי עיקר השמחה, ביום ראשון הוא", וכאן נתבאר בד' החינוך החילוק בין יום ראשון לשאר ימים, בגדר הנטילה ובגדר השמחה.

(מתוך שיעור שנאמר בעיו"כ בכולל פוניבז' - חבורת לומדי "ד' מינים", ועקב קוצר הזמן נכתב בתמצית, ואי"ה עוד חזון למועד).

ובירושלמי (סוכה פ"ה ה"א) מצינו טעם נוסף להא דחלוק חוה"מ פסח מחוה"מ סוכות, "רבי יוסי בירבי בון בשם רבי בא בר ממל. למה קורין את ההלל כל שבעת ימי החג. כנגד הלולב שהוא מתחדש כל שבעה", הרי לן להדיא לטעם זה דההלל הוא בגלל הלולב.

והנה נחלקו הרמב"ם והרמב"ן (בשורש הראשון) האם מצות הלל היא מדאורייתא או מתקנת חכמים, עיי"ש באריכות. ולמסקנת הרמב"ן (כהשגתו שם על הרמב"ם) "והנראה מדבריהם שהוא מן התורה כמו שפירשתי ויהיה הלכה למשה מסיני או שהוא בכלל השמחה שנצטוונו בה כמו שכתוב וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם וכו'", ובחי' מרן רי"ז הלוי עה"ת (פרשת אמור) כתב לפרש עפ"י את הפסוק "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר

"אֲשֶׁרִי עֵין רֵאֶתָהּ אֶהְלֵנוּ בְּשִׂמְחָת קְהֵלָנוּ"

זמני שמחות בית השואבה והקבלת פני רבו ברגל

יום ה' ב' דחול המועד:

בישיבה לצעירים מצוינים

"דרכי שמואל"

רחוב נחל משמר 8,
בית שמש

יום ד' א' דחול המועד:

בישיבה הגדולה

"באר מרדכי"

רחוב משך חכמה 1
מודיעין עילית

מוצאי יום טוב ראשון:

בישיבה לצעירים מצוינים

"אהל תורה"

רחוב הרוא"ה 8
רמות, ירושלים

בישיבה הקדושה

מידי ערב 'שיר המעלות' בסוכת הישיבה

"שְׂמִיחָה בְּחֶגְר וְהֵייתָ אִתָּה שְׂמִיחָה"

לעילוי נשמת הרה"ג רבי מאיר בן רבי חיים יהיא שלום זצ"ל נלב"ע י"ב תשרי תשפ"א
נתרם ע"י ידו הרה"ג יעקב ישראל שלום שליט"א

לע"נ הגאון רבי יחזקאל ב"ר שלמה זצ"ל קורן נלב"ע כ"ד תשרי תשפ"א
נתרם ע"י נכדו הרה"ג שליט"א

לתרומות והנצחות:

מכון 'צור התורה'

0747-3464-65

לקבלת הגיליון מידי שבוע באמייל:

mzh0747@gmail.com

ברכת מועדים לשמחה

נשגד קמיה הרבנים הגאונים שליט"א תמכין
דאורייתא העומדים תדיר לימין הוצאת תורת רבינו
מרן שליט"א להרבות תורה ודעת בישראל
מכון 'צור התורה'

לעילוי נשמת המשגיח הגה"צ

רבי בן ציון בן ר' יוסף

אהרן במברגר זצוק"ל

נלב"ע י"ח תשרי תשמ"א

נתרם ע"י ידידו נכני המשפחה הי"ד

נתרם לעילוי נשמת גאון התורה

רבי יצחק הלוי בן ר' דוד

דזימיטרובסקי זצוק"ל

נלב"ע כ"א תשרי תשע"ח

קו השיעורים והשיחות שנמסרו מפי רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי שמואל מרקוביץ שליט"א 0733-71-84-08